

A Isaac B. Singer, i als vells

Deu ser que els veig cada dia més com la representació del que voldria que fóra la meua vida de vell, si és que mai arribe a ser vell com ells. No jubilat de més de seixanta-cinc anys, cobrant la pensió, viatjant en grup i matant el temps que queda, no vull dir això, perquè això ja no són vells, això són tercera edat, o tampoc: són ciutadans "grans" simplement, o consumidors amb targeta daurada. Em referesc a persones de més de vuitanta anys, si fa no fa, o en tot cas al volant d'aquesta edat, i em referesc a determinades persones que he conegut de prop o de lluny. Els qui he conegut de lluny, són els vells gloriosos, i tothom n'ha sentit a parlar: Isaac Bashevis Singer, per exemple, que s'ha mort aquest estiu als vuitanta-set anys, amb una novel·la acabada de publicar, *Scum*, i una altra encara, *The Certificate*, que apareixerà l'any vinent. El veus en una foto recent, i té uns ulls blaus plens d'intel·ligència i de vida, i un somriure pacífic, irònic, de qui sap el secret i sap que és molt difícil d'explicar.

Els qui he conegut de prop, són els vells increïbles, siga quina siga la seua part de glòria pública. Per exemple, una tia de la família, que amb vuitanta-molts anys, prop de noranta (l'edat exacta és secret d'estat, i a més ja se sap que els rojos van cremar els arxius del poble), es pinta i es maquilla, es tenyeix el cabell, menja amb més bona gana que dos adolescents, beu vi, cafè i conyac, res no li agrada tant com anar a la plaça de la cistella, i puja totes les escales a peu perquè té una santa desconfiança als ascensors. O el jardiner que ens treballa l'hortet de casa, que deu fer quinze o vint anys que es va jubilar de la fàbrica i començà a viure al seu gust: el seu gust és vindre cada dia, sense fallar-ne cap, posar-se roba vella i cavar, birbar, regar, fumigar, esporgar, i parar durant tantes hores com li sembla: és lliure, ningú no li mana la

faena, en fa la que vol, i la tristor més gran que manifesta és quan les verdures o les flors no són tan abundants ni tan boniques com esperava. Aquests són, dels que conec, de la classe que es mantenen pel moviment de les cames i dels braços. L'altra classe és la dels que es mantenen sobretot pel moviment del cap.

Com ara un geòleg eminent, injubilable que quan dines o sopes amb ell porta sovint la part més brillant de la conversa. Li falten tres o quatre anys per fer-ne cent, i viu amb més projectes actius que la major part dels qui tenen mig segle menys. Passa l'any fent cursets i conferències, escriu articles, revisa treballs passats, publica, inaugura museus, viatja en tren i en autobús, i fa poc ha tingut una miqueta de bronquitis per culpa de l'aire condicionat. O com un gran amic meu, prehistoriador i arqueòleg igualment il·lustre, que als vuitanta-sis anys viu sol, recorre cada dia mitja ciutat a pas de marxa, treballa com si haguera de guanyar encara unes oposicions, estableix l'itinerari d'una via romana, compra i negocia peces per a les seues col·leccions —la major part ja en sales de museus—, discuteix, s'apassiona, s'acalora, critica cada matí el govern i recorda amb pèls i senyals cada instant dels anys de la República.

De persones com aquestes, o com algu-

nes altres que podria citar, tothom en coneix alguna, personalment, per la premsa o per la història. Semblen prodigis, però són reals, formen part de la vida de cada dia. Són la representació de dues coses alhora: de com està tot de mal repartit (perquè la major part dels mortals o no arriben a viure tant, o viuen els últims anys decrèpits i passius), i de com són d'il·limitades les possibilitats de l'espècie. A condició, això sí, de tenir una mica de sort i de mantenir les passions essencials: l'amor per algú o per alguna cosa. Hi ha un llibre d'I.B. Singer, *Old Love*, on l'autor escriu: "La literatura ha ignorat els vells i les seues emocions. Els novel·listes mai no ens han dit que en l'amor, com en altres matèries, els joves només són principiants, i que l'art d'estimar madura amb l'edat i amb l'experiència. ...L'única esperança de la humanitat és l'amor en les seues diverses formes i manifestacions: i la font de totes és l'amor a la vida, el qual, com saben, augmenta i madura amb els anys".

Això deu ser el secret últim dels vells prodigiosos que conec, i de tots els altres que no conec. L'amor a la pròpia cara maquillada, l'amor a la terra i a les plantes, l'amor a les roques i als estudiants, a la història, als lectors, a la dona, als fills, als néts, a les pedres excavades, al Nostre Senyor i als sants del cel, o a qualsevol cosa vivent. Diu que fins el final dels seus anys, Isaac B. Singer baixava cada dia a dinar a una cafeteria de Manhattan, on demanava un plat vegetarià. Un dia algú li va preguntar si s'abstenia de menjar carn per causa de la salut, i el vell Isaac el va mirar amb els ulls blaus i li va dir: "no em preocupen les meues artèries, em preocupen les artèries dels pollastres". Tant se val que les artèries dels pollastres siguin importants o no: la manera més clara de ser realment vell —sovint vells abans d'hora, jubilat de la vida— es començar a creure que no hi ha res que tinga importància. I perdre la ironia.

Joan F. Mira